

Dags att dela med sig

Världens allra rikaste satsar miljarder på välgörenhet medan Sveriges allra rikaste håller hårt i sina pengar. Men nu har den nya generationen bestämt sig. De tänker inte dö och lämna en förmögenhet efter sig.

av JILL BEDEROFF

FOTO: HO/TT

Melinda och Bill Gates skänker bort större delen av sin förmögenhet och har fått många att följa efter.

”De yngre filantroperna är entreprenörer som vill lösa samhällsproblem.”

hitta lösningar på samhällsutmaningar”, menar hon.

En av Sveriges mest framgångsrika entreprenörer i dag, Klarnagrundaren **Sebastian Siemiatkowski**, har bestämt sig. Han tänker inte dö med en stor påse pengar i handen.

”Filantropi är självklart för mig och ett sätt att ge tillbaka till samhället. Som invandrarbarn och från en modest bakgrund har jag fått förmånen att påverka utkomsten av mitt liv i stor utsträckning och engagera mig i frågor”, säger Sebastian Siemiatkowski.

Amerikanskan **Trista Harris** är en filantropisk futurist och medförfattare till boken ”How to become a non-profit rockstar”. Som företrädare för såväl filantroper som intresseorganisationer reser hon runt i världen och föreläser om hur framtidsverktyg kan användas i den sociala sektorn.

”Framtiden är inte något som bara händer, utan något vi skapar själva. Jag vill få människor att tänka på de val de gör”, förklarar han.

I hennes modell finns tre viktiga steg som såväl filantroper, eller blivande sådana, som intresseorganisationer bör gå igenom – stop, look och go.

Stop handlar om att förändra sitt synsätt. Att sluta fokusera på problemen och i stället försöka se lösningar.

Det andra steget, look, handlar om att fokusera på aktuella trender, skeenden i världen just nu, endera i linje med det fokus du redan har eller för att få inspiration att tänka nytt.

”Ge dig ut, vidga dina vyer, titta på TED-talk inom alla typer av områden. Fundera på hur du kan använda dig av det som talaren pratar om för ditt eget område.”

Det sista steget, go, handlar om att våga pröva nya saker och inte vara rädd för att misslyckas.

”I en ideal värld borde intresseorganisationerna vara en testbädd, men i dag saknas den flexibiliteten och de resurserna. Ofta finns en rädsla för att pröva något nytt.”

Det är här filantroperna kommer in

vi donerar pengar från stiftelsen så är det kärlekspengar från Mikael som vill hjälpa oss här på jorden. En mycket fin känsla.”

Det ökade intresset för filantropi i Sverige de senaste åren förklaras av en rad samverkande faktorer. Ökade förmögenheter, större utmaningar i världen, företagens ökade satsningar på CSR och lägre statliga bidrag till kultur och forskning är några.

Förändrade regelverk är en annan förklaring. För exakt tio år sedan avskaffades förmögenhets- och gåvobeskattningen och i år utökades möjligheten att bli skattegynnad i stiftelselagstiftningen. Nu omfattas många fler ändamål än tidigare.

Andra faktorer som spelat in är en mer positiv syn på filantropiska donationer i medierna och en ökning av antalet organisationer som specialiserat sig på att professionalisera och förbättra effekterna av donationer, inte minst bankerna.

MEN DEN NYA givartrenden är också en generationsfråga.

De yngre är helt enkelt mer benägna att dela med sig.

”De trender vi ser nu är att personer ofta ger tidigare i livet för att man vill vara med och påverka, förändra och se effekterna av sina insatser”, säger **Johanna Palmberg**, forskningsledare och ekonomi doktor vid Entreprenörskapsforum och KTH samt ansvarig för Filantropiskt forum som forskar i filantropins roll för den samhällsekonomiska utvecklingen.

”Många av de yngre filantroperna är framgångsrika entreprenörer som vill

WILEVERIEN spännande tid där innovationer och teknikutveckling omdefinierat gränserna för filantropins möjligheter. Gräsrotsorganisationer bevisar varje dag hur en enskild individ, oavsett förmögenhet, kan förändra livet för andra människor.”

Citatet är hämtat från The Giving Pledge, ett initiativ som växt fram genom samtal som **Bill** och **Melinda Gates** och **Warren Buffett** fört med filantroper runtom i världen.

Genom The Giving Pledge hoppas filantropins främsta företrädare att fler dollarmiljardärer ska inspireras att skänka minst halva sin förmögenhet till filantropi eller välgörenhet. Fyra år efter start har organisationen samlat 127 donatorer, än så länge främst från USA, i åldrarna 29 till 98 år.

Men trots att givarkulturen från USA har spridit sig hit och det har blivit trendigt att dela med sig är det fortfarande många på VA:s lista över Sveriges 147 miljardärer som inte insett behovet eller värdet av filantropi.

Therese Karlsson är inte en av dem.

”Jag känner så klart och tydligt att när man hamnat i ett ekonomiskt läge där man kan dela med sig av pengar så ska man göra det”, säger Therese Karlsson som 2005 blev änka när hennes man **Mikael Karlsson**, en av grundarna till Axis Communications, fick cancer och snabbt gick bort.

Tillsammans med **Malin Fehrm** och **Christian Zätterström** startade hon stiftelsen LMK (Lars Mikael Karlsson) med syfte att donera pengar till tvärvetenskapliga projekt.

”Vi har lyckats bra med att donera pengar under de år som har gått. Förutom medel till forskare har vi också arrangerat konferenser inom bland annat sjukvård och solceller. Jag känner att när

Medlemmar i The Giving Pledge

GIVMILDA DOLLAR-MILJARDÄRER

Bill & Melinda Gates, Microsoft
Warren Buffett, Berkshire Hathaway
Mark Zuckerberg, Facebook
Richard & Joan Branson, Virgin Group
Michael Bloomberg, Bloomberg's
Carl Icahn, Icahn
Paul Allen, Microsoft
Larry Ellison, Oracle
Diane von Furstenberg, DVF
Elon Musk, Tesla
Ted Turner, CNN, och 116 till...

Modeskaparen Diane von Furstenberg är med i The Giving Pledge.

i bilden. Forskning som Filantropiskt forum hänvisar till visar att donationer har en positiv effekt på den samhällsekonomiska utvecklingen. De bidrar med såväl ökade ekonomiska resurser som innovativa lösningar på dagens samhällsutmaningar.

Filantroper kan stå för nytänkande och ta risker för att pröva det omöjliga eftersom misslyckanden i filantropiska initiativ inte har samma konsekvenser som för marknadsdrivna företag eller för politikernas återvalsmöjligheter.

Stiftelser och andra filantropiska initiativ har möjlighet att vara riktigt långsiktiga, kreativa och arbeta över sektors- och organisationsgränser.

Filantropi kan helt enkelt betraktas som ett "samhälleligt riskkapital".

Medan intresseorganisationerna saknar flexibiliteten och resurserna att vara testbädd saknar staten och stora överstatliga organ som Världsbanken ofta kompetensen eller möjligheterna, menar miljardären och filantropen **Johan Eliasch** som valde att gå sin egen väg för att skydda Amazonas regnskogar.

FOTO: CARLO ALLEGRI/TT

"UNDP, FN:s utvecklingsprogram, förstod vad det gick ut på men hade ingen möjlighet att genomföra de nödvändiga åtgärderna", menar Johan Eliasch.

Svenskan **Nina Hoas**, filantropirådgivare på den schweiziska banken UBS, ser tre områden där filantropi verkligen kan göra skillnad – när risker måste tas för att pröva ett koncept som staten eller industrin senare kan skala upp, när politiker eller näringslivet ignorerar ett visst område eller vid katastrofer då pengar måste fram snabbt.

"Vi brukar se hur främst tre tillvägagångssätt används för att nå de filantropiska målen, de som adderar resurser, de som bygger kapacitet och de som kampanjar för en förändring", berättar Nina Hoas som är rådgivare till mellan fyrtio och femtio av bankens kunder varav de flesta är från Norden.

Många filantroper har börjat ge av en slump, kanske initierat av en fråga från en nära vän. Men för andra kan det handla om en specifik händelse eller något man själv eller familjen har en nära anknytning till.

För festarrangören **Micael Binfeld** var det framför allt en resa till Auschwitz och andra koncentrationsläger i Polen för tio år sedan och hans pappas bortgång häromåret som bidrog till att han i april i år startade Micael Binfelds stiftelse till minne av Förintelsen.

"Jag har alltid varit själsligt knuten till min familjs och mitt folks förflutna men jag hade också en känsla av att jag ville göra en tydlig skillnad och samtidigt bevara minnet av min fars föräldrar."

Micael Binfeld donerade 5 miljoner kronor till stiftelsen, som efter tillskott från en rad andra filantroper i näringslivet fortfarande har behov av påfyllning. Avkastningen ska delas ut varje år i form av ett stipendium på cirka 250 000 kronor.

"Jag ville göra något som gav ett orördligt genomslag. Därför valde jag att starta en stiftelse. Första året, alltså på ↘

Micael Bindefeld har nyligen satt 5 miljoner i en stiftelse som ska bevara minnet av Förintelsen.

”Trenden är att bli filantrop mitt i livet och vilja se effekterna under sin livstid.”

investing, där avkastning inte enbart är finansiell utan också kommer i form av en samhällsförbättring, till sociala obligationer och andra nya finansieringsformer för social innovation är växande delar av det filantropiska spektrumet.

”Det är en tydlig trend som jag ser hos den yngre generationen av filantroper, de som fortfarande är entreprenörer samt mina klienters barn. För dem handlar det nästan uteslutande om sociala entreprenörer och impact investing. Att stödja sociala strukturer med smarta pengar”, säger Nina Hoas på UBS.

Det hennes kunder främst efterfrågar är kunskap om hur man bygger en filantropisk strategi. De har byggt upp en förmögenhet och nu vill de ge tillbaka till samhället, men de vet inte riktigt hur.

”Vi hjälper dem att gå från vision till en mätbar mission. Att lägga tid och pengar på utvärdering är mycket viktigt, annars kommer du aldrig att bli en effektiv filantrop.”

Generellt har filantropin blivit mycket mer strategisk och mätbar än tidigare.

Skypemiljardären **Niklas Zennström** betraktar sin filantropi på samma sätt som han betraktar investeringar i ett företag.

”I Zennström Philanthropies har vi ett strategiskt fokus på mänskliga rättigheter och miljö och inom miljö särskilt klimatfrågan och Östersjön. Inom dessa områden har vi granskat de befintliga organisationerna och deras effekter noga, precis som man gör i en due diligence i företag. Vi är också noga med att följa upp våra satsningar”, förklarar han.

Filantropitrenden är tydlig, inte bara för att antalet filantroper ökar, menar Trista Harris.

”De yngre filantroperna är mycket mer öppna och för många blir det en del av identiteten, det egna varumärket. Jag springer, jag är mamma och jag ger till olika saker.” ●

∨ Förintelsedagen den 27 januari 2015, kommer prins **Daniel** att dela ut två stipendier i stället för ett. Dels för att det då är sjuttio år sedan Auschwitz befriades, dels för att vi hittat två jättebra projekt”, säger han stolt.

I takt med att det finns allt färre överlevare kvar ökar behovet att berätta Förintelsens oberättade historier för framtida generationer, en satsning som han själv bottnar i och som han inte hittat på annat håll.

”Från början hade jag tänkt att det skulle bli en stiftelse som skulle starta efter min död. Men några vänner som jag hyser stor respekt för sade till mig att den måste etableras nu, medan jag har kraften, energin och en tydlig plattform att agera ifrån. Den dagen jag inte finns mer har jag donerat större delen av min kvarlåtenskap till stiftelsen och då blir det en ganska mäktig stiftelse. Tanken är att stiftelsen ska leva för evigt, eller till den dagen antisemitismen är borta i Sverige”, säger Micael Bindefeld.

Just tidsperspektivet är något som sakta börjar förändras. Medan de allra flesta stiftelser tidigare varade i en evighet växer det i dag fram stiftelser med en begränsad livslängd, ofta 15–20 år, så

kallade spend-out-stiftelser.

Förändringen hänger samman med trenden att bli filantrop mitt i livet och viljan att se effekterna av sina insatser under sin livstid, men det är också en konsekvens av att vissa av våra globala utmaningar kräver akuta åtgärder, som exempelvis klimatet.

En stor internationell studie från amerikanska Charities Aid Foundation, som undersökt drivkrafterna hos personer som äger mer än 15 miljoner kronor, visar bland annat att de som är födda på 1980- och 1990-talen har andra givarpreferenser än de som är födda före 1970. Fattigdomsbekämpning och klimatfrågan har ökat bland de yngre.

”I USA riktas fortfarande många filantropers intresse mot sociala funktioner, inte minst för att hjälpa hemlösa, strukturer som i Sverige sköts av staten”, menar författaren och föreläsaren Trista Harris.

Medan filantropi hos den äldre generationen i princip handlade om pengagåvor engagerar sig de yngre filantroperna på en rad olika sätt med sin tid, kunskap och sitt kontaktnät utöver den direkta donationen.

Investeringar i allt från så kallad impact